

Overweging Mat. 11, 2-11 en Jes. 35, 1-6a.10

Als je het nieuws een poosje niet gevolgd hebt en dan opeens weer het 8-uur journaal aanzet, dan kan dat voelen als een klap in je gezicht: wát is er gebeurd? Is dat echt waar? Het lijkt alsof er dingen gebeuren die een tijd geleden nog niet bestonden, die toen gewoon nog niet mogelijk waren geweest. Ook als je een tijdje uit het leven van alledag bent geweest, bijvoorbeeld door een ziekenhuisopname, kan de realiteit opeens vervreemdend voelen, alsof je er op een bepaalde manier niet meer echt bij hoort. Je begint te twijfelen aan dingen die je eerder nog vanzelfsprekend vond, en hebt het gevoel alsof er achterstallig onderhoud nodig is om je weer thuis te kunnen voelen in de wereld die eerst gewoon van jou was.

Zo ongeveer zal Johannes zich gevoeld hebben toen hij in de gevangenis zat. Hij heeft weet van Jezus, hij kent hem beter dan menig ander – tenslotte was hij het toch die toen in de woestijn als eerste uitriep: “Hij is het! Hij is het over wie ik zei: Na mij komt iemand die meer is dan ik.” Maar nu zit Johannes alweer een tijdje in de gevangenis, afgesneden van het gewone leven van mensen, en alles wat hij over de buitenwereld hoort, verneemt hij via via. Natuurlijk hoort hij zo ook over Jezus, maar alles uit tweede hand. Zijn die verhalen waar? Soms zijn de getuigenissen onderkoeld, soms lijken ze over de top: wat gebeurt daar nu werkelijk? Het laat Johannes niet los, het brengt hem aan het twijfelen, het maakt hem radeloos. Want tenslotte is het omwille van Jezus dat hij daar zit, tussen de luizen en de ratten, levend van water en brood. Hij was er zo zeker van. En nu - heeft hij zich toch vergist? Hij moet het weten. En daarom stuurt hij enkele van zijn leerlingen naar hem toe, en laat het hem op de man af vragen: Ben jij het? Ben jij het die komen zou, of moeten wij een ander verwachten? Jezus geeft hen een indirect antwoord, dat echter veelzeggender is dan wanneer hij zelf “ja” gezegd zou hebben: “Zeg tegen Johannes wat jullie horen en zien: blinden kunnen weer zien en verlamden weer lopen, mensen met huidvraat worden gereinigd en doven kunnen weer horen, doden worden opgewekt en aan armen wordt het goede nieuws bekendgemaakt.” Vraag het niet aan mij, lijkt Jezus te zeggen, laat de mensen spreken die ervaren hebben hoezeer hun leven veranderd is sinds ze mij ontmoetten. Tegelijkertijd refereert hij met deze woorden aan de tekst uit Jesaja die wij zojuist in de eerste lezing hebben gehoord. Die tekst kende Johannes natuurlijk ook, en door hiernaar te verwijzen geeft Jezus toch ook zelf een antwoord: “Gods vergelding is gekomen, Hijzelf heeft hen bevrijd.” Johannes kon gerustgesteld zijn; hij had niet voor niets gestreden, hij had niet voor niets zijn leven op het spel gezet.

Als die tekst uit Jesaja zo centraal staat binnen het contact tussen Jezus en Johannes, laten wij er dan ook nog eens naar kijken. “De woestijn zal zich verheugen, de dorre vlakke vrolijk zijn, de wildernis zal jubelen en bloeien, als een lelie welig bloeien, jubelen en juichen van vreugde. De woestijn tooit zich met de luister van de Libanon, met de schoonheid van de Karmel en de Saron. Men aanschouwt de luister van de Heer, de schoonheid van onze God.”

Toen ik deze tekst las, moest ik denken aan een spelletje dat waarschijnlijk iedereen wel kent: ik zie, ik zie wat jij niet ziet. Iemand zegt “blauw” en opeens ga je veel intensiever kijken naar wat er in je omgeving zoal te zien is – en zie je dingen die je normaal gesproken nooit opgevallen zouden zijn. Zoiets is er ook met deze tekst aan de hand. Wat zien wij, als wij deze tekst lezen? Wij zien een steppe die bloeit, een woestijn waar water opwelt, een dorre vlakke die vruchten draagt. De onmogelijkste dingen gebeuren – hoera! Maar kijkt u nog eens goed: dat staat namelijk nergens. Of zoals Dick Aakerboom altijd zo mooi zegt: lees maar, er staat niet wat er staat. Er staat: de woestijn zal zich verheugen, de dorre vlakke vrolijk zijn. Nergens staat dat die woestijn niet meer droog is,

nergens staat dat de dorre vlakke vrucht draagt. De wildernis zal bloeien – ja, maar dat is vrij gewoon voor een wildernis. De woestijn tooit zich met de luister van de Libanon en de schoonheid van de Karmel. Dat zijn twee bergen, dus die zijn ook niet zomaar komen aanwaaien. En toch verheugt de woestijn zich, is de dorre vlakte vrolijk, en jubelt de wildernis. Waarom dan toch (in hemelsnaam, zou ik bijna toevoegen)? Nou, om de zin die daarop volgt: “Men aanschouwt de luister van de Heer, de schoonheid van onze God.” Alleen halen wij vaak oorzaak en gevolg door elkaar. We denken dat we de schoonheid van God aanschouwen doordat de woestijn bloeit, wij hopen op een wonder zodat we God kunnen ervaren, zodat we kunnen zeggen: zie je nou wel, het is allemaal echt waar. Maar de waarheid, zegt Jesaja en Jezus met hem, is precies andersom: als we God zien, zullen we de werkelijkheid anders waarnemen. Niets is er veranderd, en toch is alles anders. Als we God op het spoor zijn, zullen droogte en troosteloosheid er anders uitzien. Dan zien we ook dáár de schoonheid van, dan mogen ook steppe en woestijn er zijn precies zoals ze zijn. En dat geldt natuurlijk niet alleen voor de natuur, dat geldt ook voor de ruwheid en de troosteloosheid in onszelf: “Blinden worden de ogen geopend, verlamden zullen springen als herten, de mond van stommen zal jubelen.” Is dat echt waar? Ja, dat is echt waar, maar niet per se op de manier waarop wij geneigd zijn te denken. De blinde, de lamme en de stomme hebben God ervaren – en daardóór kunnen zij anders kijken naar wat hen beperkt. En wie zijn wij anders dan een stel blinden, stommen en lammen bij elkaar? We maken ruzie over futiliteiten en zijn te trots om ons te verontschuldigen, we durven stappen niet te zetten, beslissingen niet te maken waarvan we wéten dat ze nodig zijn, en we wijzen liever naar de tekortkomingen van de ander dan dat we onszelf eerlijk durven aankijken.

Wat te doen? Waar vinden we de moed tot verandering? Nou, zegt deze tekst, misschien hoeft er helemaal niet zoveel anders. Als we nou alleen eens anders probeerden te kijken. Als we probeerden met Gods ogen te kijken, als we in plaats van met strengheid, teleurstelling en boosheid nu eens met mildheid en verwondering gingen kijken? Naar de ander, maar vooral ook naar onszelf? Zou dat niet al een heel verschil opleveren? En zouden die concrete veranderingen dan misschien niet vanzelf volgen – hoewel waarschijnlijk anders dan we in eerste instantie gedacht hadden? Het is wellicht een poging waard.

Een poosje geleden speelde ik “ik zie ik zie wat jij niet ziet” met Franka, mijn dochter van 4, terwijl we al in bed lagen. “Nu ben ik!, zei Franka: Ik zie ik zie wat jij niet ziet, en het is... grijs.” Haha, dacht ik, je hebt gelijk, alles is grijs. Maar zoals we daar lagen, gezellig naast elkaar, vond ik de wereld in grijs ineens echt prachtig.